

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
HUQUQNI MUHOFAZA QILISH
AKADEMIYASI**

"Halollik"

Umumiy o'rta ta'lim maktab 1-sinf o'quvchilari uchun mo'ljallangan dars materiallari

Halollik nima?

Halollik — bu insonning **to'g'ri va rost yo'l bilan yashashi**, yolg'on ishlatmasligi, boshqalarning haqini yemasligi va noqonuniy yoki nohaq yo'l bilan foyda olmasligidir.

Halollik shunchaki so'z emas — bu kundalik hayotimizdagi har bir qaror va harakatimizda namoyon bo'ladigan fazilat. Halol inson hech kim ko'rmasa ham, doimo to'g'ri ish qiladi.

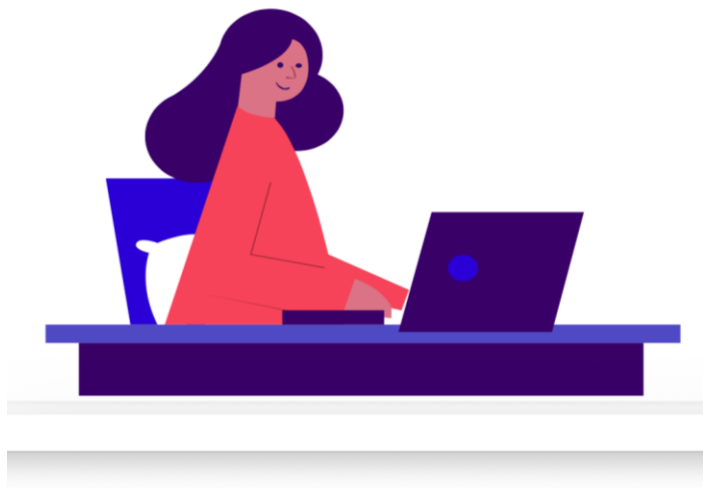

Eslab qoling: Halollik — bu hech kim ko'rmaganda ham to'g'ri ish qilishdir.

Halollik ishonchni yaratadi. Agar odamlar bir-biriga ishonsa, jamiyatda tartib va tinchlik bo'ladi. Agar inson halol bo'lmasa, u aldash, nohaqlik qilish va boshqalarga zarar yetkazishga o'rganib qolishi mumkin.

Halol inson qanday bo'ladi?

- **Rost gapiradi** — hech qachon yolg'on aytmaydi
- **Birovning narsasini olmaydi** — ruxsatsiz tegmaydi
- **Vazifasini to'g'ri bajaradi** — mas'uliyatli bo'ladi
- **Oson, lekin noto'g'ri yo'lni tanlamaydi**

Amaliy misol: Otabekning to'g'ri qarori

12-maktabning 1-"A" sinfida dars tugagach, o'quvchilar uyga ketish uchun tayyorlanayotgan edi. O'quvchi **Otabek** parta yonidan o'tib ketayotganda yerda yotgan pulni ko'rib qoldi — bu kimdir tushirib ketgan **10 000 so'mlik banknota** edi.

😞 Noto'g'ri yo'l

Pulni olib, o'ziniki qilib olish — hech kim ko'rmagan bo'lsa ham, bu boshqa insonning haqini o'zlashtirish hisoblanadi.

✅ To'g'ri yo'l

O'qituvchiga aytib, egasini topish — Behruz pulini yo'qotganini bildi va Otabek uni qaytardi.

Tahlil: Otabek boshqalar bilmagan holatda qaror qabul qildi. Pulni olib qolsa, hech kim darhol bilmasligi mumkin edi. Lekin bu boshqa insonning haqini o'zlashtirish hisoblanardi. Bunday odat keyinchalik kattaroq adolatsizliklarga olib kelishi mumkin.

Xulosa: Halollik — bu hech kim ko'rmaganda ham to'g'ri ish qilishdir. Otabek pulni qaytarishi orqali nafaqat Behruzga yordam berdi, balki o'zining halol insonligini ham isbotladi.

Adolatga sodiqlik

Adolatga sodiqlik — bu insonning har qanday vaziyatda **to'g'ri va teng qarorni qo'llab-quvvatlashi**, kimnidir sababsiz ajratib qo'ymasligi va haqiqatni himoya qilishidir.

- ✓ Haqni himoya qiladi
Kim haq bo'lsa, o'shaning tomonida bo'ladi — do'st yoki begona bo'lishidan qat'i nazar.
- ≡ Teng munosabatda bo'ladi
Do'sti bo'lsa ham, nohaq ishni qo'llamaydi. Barchaga bir xil, adolatli munosabatda bo'ladi.
- ⚖ Haqiqatni tanlaydi
Adolatga sodiqlik — do'st bo'lsa ham, haqiqatni tanlashdir. Nima to'g'ri ekanini biladi va shunday harakat qiladi.

📌 **Nima uchun muhim?** Adolatga sodiqlik jamiyatda tinchlik va ishonchni saqlaydi. Agar adolat buzilsa, odamlar norozi bo'ladi, janjallar kelib chiqadi va ishonch yo'qoladi.

Amaliy misol: Azizbekning sinovi

18-maktabning 1-"B" sinfida jamoaviy o'yin o'tkazildi. O'yinda har bir jamoa navbat bilan to'pni nishonga urishi kerak edi. Hakamlikni vaqtincha o'quvchi — **Azizbek** bajarayotgan edi.

O'yinning hal qiluvchi paytida Azizbekning yaqin do'sti — **Shohruh** to'pni nishondan chetga urdi. Qoidaga ko'ra, bu hisobga olinmasligi kerak edi. Lekin Azizbek: *"Ha, bu gol bo'ldi"*, deb hisobni qabul qildi.

Qarshi jamoadagi bolalar e'tiroz bildirdi: *"Bu to'g'ri emas, qoidaga qarang!"*

Shu vaqtda Azizbek ikkilandi:

Do'stini himoya qilishmi yoki to'g'ri qaror qabul qilishmi?

Bu holatda nima sodir bo'ladi?

Do'st uchun noto'g'ri qaror

Boshqa jamoa nohaqlikka uchraydi, o'yinda ishonch yo'qoladi.

Qoidalariga zid harakat

Boshqalar ham qoidalariga amal qilmaslikni boshlashi mumkin.

To'g'ri qaror — adolat

Azizbek qoidaga ko'ra qaror qabul qilsa — bu adolatga sodiqlik!

Xulosa: Adolatga sodiqlik — bu kimga foydali ekanini emas, nima to'g'ri ekanini tanlashdir.

Boshqalarni hurmat qilish

Boshqalarni hurmat qilish — bu insonlarni qadrlash, ularning fikrini tinglash, haqiqatni tan olish va ularga **yaxshi munosabatda bo'lish**dir. Hurmat bor joyda do'stlik, tinchlik va ishonch bo'ladi.

🚫 Bo'lmaslik

Boshqani so'z bilan, harakat bilan bo'lmaslik — hamma teng qiymatlidir.

😄 Masxara qilmaslik

Kimningdir xatosi yoki farqini kulgi ob'ektiga aylantirmaslik kerak.

👛 Ehtiyotkor bo'lish

Boshqalarning buyumlariga ehtiyotkorlik bilan munosabatda bo'lish lozim.

⚖️ Huquqini buzmaslik

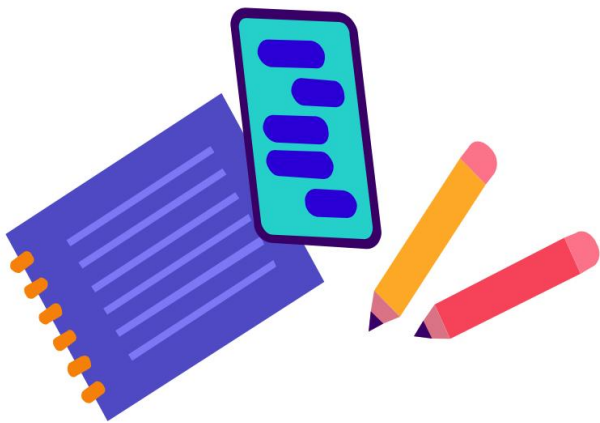
Har kimning o'z fikrini aytish, ishtirok etish huquqi bor — buni hurmat qilish kerak.

Eslab qoling: Hurmat — bu faqat yaxshi gapirish emas, balki boshqalarga imkoniyat berish, ularni tinglash va ularni qadrlashdir.

Amaliy misol: Dilshodning xatosi

7-maktabning 1-"V" sinfida o'quvchilar guruh bo'lib rasm chizish topshirig'ini bajarayotgan edi. Guruhdagi o'quvchi — **Dilshod** o'zini "hammadan yaxshi chizaman" deb hisoblab, boshqalarga imkon berishni istamadi. U boshqalarning fikrini eshitmasdan, rasmni o'zi xohlagancha chizdi. Boshqa o'quvchi — **Madina** bir necha marta: *"Kel, bu yerni boshqacha qilsak yaxshiroq bo'lardi"*, deb aytmoqchi bo'ldi, lekin Dilshod uni bo'lib: *"Sen tushunmaysan"*, deb to'xtatdi. Natijada guruh ishida barcha ishtirok etmadi, ba'zi bolalar xafa bo'lib qoldi va guruh ishi ham yaxshi chiqmadi.

Hurmat buzilganda nima bo'ladi?

- Boshqalarning fikri inobatga olinmadi
- Ularga ishtirok etish imkoniyati berilmadi
- Guruh ishi adolatsiz taqsimlandi
- Bolalar o'zini keraksiz his qildi
- Natija ham yaxshi chiqmadi

Xulosa: Boshqalarni hurmat qilish — bu ularni tinglash, fikrini inobatga olish va ular bilan teng munosabatda bo'lishdir.

Mantiqiy savol: "Sevimli vaza"

Vaziyat: Gulnora kuchukcha bilan o'ynab yurib, bexosdan onasining qimmatbaho kolleksiya vazasini sindirib qo'ydi. Endi u ikki yo'l o'rtasida turardi.

 1-yo'l: Yolg'on aytish

Gulnora vazani sindirib qo'yganini tan olmaydi va buni **kuchukcha sindirib qo'ydi** deb aytadi. Shunda hech kim unga ayblamaydi... lekin u yolg'on aytgan bo'ladi.

 2-yo'l: Rost aytish

Gulnora onasiga **"Men sindirib qo'ydim, kechirasiz"** deydi. Onasi xafa bo'lishi mumkin, lekin Gulnora halol va jasur ish qilgan bo'ladi.

 Sizga savol: Gulnora o'rnida siz qanday yo'l tutgan bo'lar edingiz? Nima uchun rost aytish qiyin bo'lishi mumkin? Lekin rost aytish nima uchun muhimroq?

Yolg'on bir marta aytilsa, uni yashirish uchun yana ko'plab yolg'on kerak bo'ladi. Rost so'z esa bir marta qiyin bo'lsa ham, keyin ko'ngilni tinch qiladi va oila ichida ishonchni saqlaydi.

Mantiqiy savol: "Yangi telefon va imtihon"

Vaziyat: Umidning ota-onasi agar u matematika imtihonidan 4 yoki 5 baho bilan o'tsa, unga yangi telefon olib berishlarini va'da qilishdi. Umid afsuski imtihondan **3 baho** oldi. Lekin u telefonni juda xohlaganligi sababli ota-onasiga **4 baho olganini aytdi**.

Umidning harakatiga munosabat

Umid noto'g'ri ish qildi. U yolg'on aytish orqali ota-onasini aldadi. Bu nafaqat nohaqlik, balki oiladagi ishonchni ham buzadi. Yangi telefon olish istagi tushunarli, lekin yolg'on hech qachon to'g'ri yo'l emas.

Siz qanday yo'l tutardingiz?

To'g'ri yo'l — ota-onaga haqiqatni aytish: "Men 3 baho oldim, kechirasiz." Keyin yaxshiroq o'rganish uchun harakat qilish va keyingi imtihonda yuqori baho olishga intilish kerak.

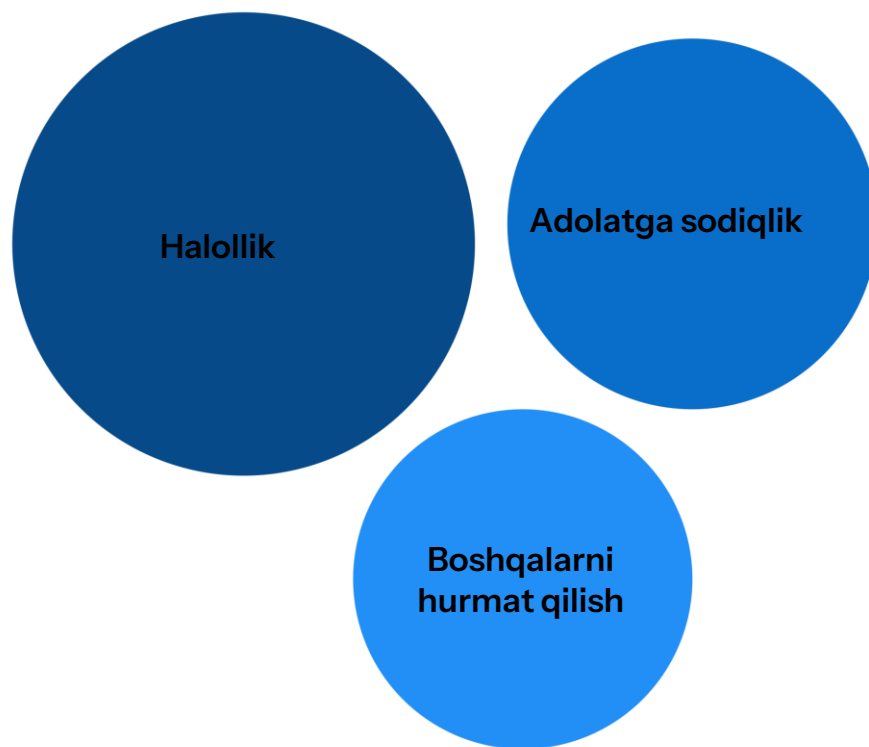
Ota-onasi bilgach nima bo'ladi?

Ota-onasi haqiqatni bilgach, faqat imtihon bahosidangina emas, balki Umidning yolg'on aytganidan ham xafa bo'ladi. Ishonch buziladi va telefon olish imkoni yanada uzoqlashadi. Yolg'on har doim fosh bo'ladi.

Muhim xulosa: Yolg'on bir muammoni yashirishi mumkin, lekin yangisini yaratadi. Rost so'z esa har doim ishonch va hurmatni saqlaydi.

Dars xulosasi

Bugun biz uchta muhim fazilatni o'rgandik. Bu fazilatlar bizni yaxshi inson, yaxshi o'rtoq va kelajakda mas'uliyatli fuqaro bo'lishimizga yordam beradi.

Halollik

Hech kim ko'rmaganda ham doimo to'g'ri ish qiling. Rost so'z — eng kuchli qurol.

Adolatga sodiqlik

Do'st bo'lsa ham, haqiqatni tanlang. Nima to'g'ri ekanini bilib, shunday harakat qiling.

Hurmat

Boshqalarni tinglang, ularning fikrini qadrlang va ularga teng munosabatda bo'ling.

✔ **Eslab qoling:** Halol, adolatli va hurmatli inson bo'lish — bu bizning o'zimizga, oilamizga va butun jamiyatga qilgan eng katta yaxshiligimizdir!